

RESULTATEN VAN DE BLAUWE KIEKENDIEFTELLINGEN *Circus cyaneus* WINTERS 95/96 EN 96/97 OP ENKELE SLAAPPLAATSEN IN HET KREKENGEBIED VAN N-O-VLAANDEREN.

J. De Meyer

1. INLEIDING

Gedurende beide winters 95-96 & 96-97 is er terug met vereende krachten geteld, en dit voornamelijk aan de Oostpolderkreek te St-jan in eremo.

Daar dit gebied in onze regio sinds jaren (Eerste telling 88/89) fungeert als hoofdslaapplaats, kan het dan ook rekenen op een hoge frequentie van tellingen ; gemiddeld 2 tellingen per week (Avond-& morgentelling). Zodoende krijgen we hierbij een zeer volledig beeld van de aantalsfluctuaties gedurende het winterhalfjaar. In de winter 96-97 zijn met medewerking van verschillende leden van de vogelwerkgroep de tellingen uitgebreid naar andere potentiële slaapplaatsen binnen onze polderregio, namelijk :

- Molenkreek – St- Margriete
- Roeselare kreek - St- Margriete
- Vliet – Assenede
- Leopoldskanaal – Boekhoute/Watervliet
- Zoute vaaringtail – Wachtebeke
- Kattenhoek – St –Kruis (NL, grensgebied)

2. WEERSOMSTANDIGHEDEN (Waarnemingen gebaseerd op maandelijkse overzichten KMI) :

De winter 95-96 werd gekenmerkt door zeer lage temperaturen en weinig neerslag, november kende een grillig temperatuurs- en neerslagverloop, weliswaar met normale waarden. December was droog en zeer koud. De eerste helft van januari was dan weer zacht, terwijl in de tweede helft een lange vorstperiode werd ingezet, die heel februari aanhield tot ver in maart.

Zie temperatuur curve in grafiek 1.

De winter 96-97 kenmerkte zich door een vroege start. Vlak na het midden van de maand december kwam de kou uit het oosten opzetten. Tussen 19 en 21 december daalde de gemiddelde dagelijkse temperatuur in onze regio van +7,3°C tot -1,5°C.

Daarna bleef het gedurende een drietal weken vrijwel onafgebroken vriezen.

De kou duurde tot net voor mid januari. In januari, februari en maart trad er verder geen vorst van betekenis meer op. Februari was zelfs uitgesproken warm.

Zie temperatuur curve in grafiek 2.

3. RESULTATEN TELLING 95-96 OOSTPOLDERKREEK (zie grafiek 1)

Op 28 oktober noteren we één m dat als eerste exemplaar gebruik maakt van de slaappleaats. Van mid november tot mid december krijgen we een systematische opbouw van de aantallen tot een maximum van 12 eks bereikt worden op 12 december (8 ringtails + 4 m).

Na half december tot begin maart zien we een onregelmatig verloop van de aantallen per telling . We kunnen stellen dat we slechts konden rekenen op een gemiddelde bezetting van 2 à 3 ringtails en 1 m gedurende de periode jan – feb.

Eind feb en begin maart zien we terug een opbouw van de aantallen in deze winter, onder invloed van doortrek naar het broedgebied, wat op 3 maart het maximumaantal opleverd van 13 eks (6 m en 7 ringtails).

Dit hoge aantal m, wat deze winter duidelijk typeert in beide doortrekperiodes, is een rekord voor de slaappleaats sinds het starten van de gerichte tellingen in de winter 88-89, verder zien we dat het aantal m gedurende de maand maart hoog blijft, en dat op de laatste telling op 7 april nog steeds 4 m genoteerd worden.

Er werden 51 tellingen uitgevoerd (avond- en morgentellingen) met een n=232 resulteerde dit in een scxratio van 35 % m en 65% ringtails.

4. RESULTATEN TELLING 96-97 OOSTPOLDERKREEK (zie grafiek 2)

De eerste slaappleaatsbezetter één m wordt genoteerd op 17 november. De aantallen blijven verder laag in de laatste decade van november, om in de eerste decade van december naar hogere aantallen te evolueren, wat immers leid op 4 december tot het bereiken van het maximum winteraantal 12 eks (6m en 6 ringtails). Hierbij merken we terug net als in de vorige winter het hoge aantal m op. Deze worden nu echter waargenomen in de aanloopperiode naar de hoofdverblijfsmaanden jan – feb. Tegelijk zien we dat naast het bereiken van het maximum aantal in december de temperatuurkromme een flinke duik neemt naar een gemiddelde temp van -4° C. Deze koude-inval is waarschijnlijk de aanzet geweest van een massale doortrek uit de noordelijke gebieden. Van half december tot begin maart zien we terug relatief grote aantalsfluctuaties per telling, gemiddeld waren tijdens de periode jan – feb 4 ringtails en 2 m aanwezig.

Begin maart zien we terug een opbouw van de aantallen onder invloed van terugtrek tot 2 m en 8 ringtails op 12 maart, de verhoogde influx van m in deze periode zoals vorige winter bleef weliswaar uit.

De laatste telling op 13 april noteert de laatste 2 ringtails.

Er werden 43 tellingen uitgevoerd (avond- en morgentellingen) met een n=230 resulteerde dit in een scxratio van 33 % m en 67% ringtails.

5. VASTSTELLINGEN

Samengevat kunnen we beide grafieken 1 & 2 indelen in drie secties:

De eerste sectie bestaat uit een opbouw van de aantallen (najaarstrek), veelal de hoogte ingestuwd door sterke verplaatsingen onder invloed van plots invallende koude bij ons en in noordelijke gebieden. Periode eind oktober – mid december.

De tweede sectie duidt de overwinteringsperiode aan in de verblijfsregio, met min of meer stabielere aantallen, deze loopt van mid december tot mid februari.

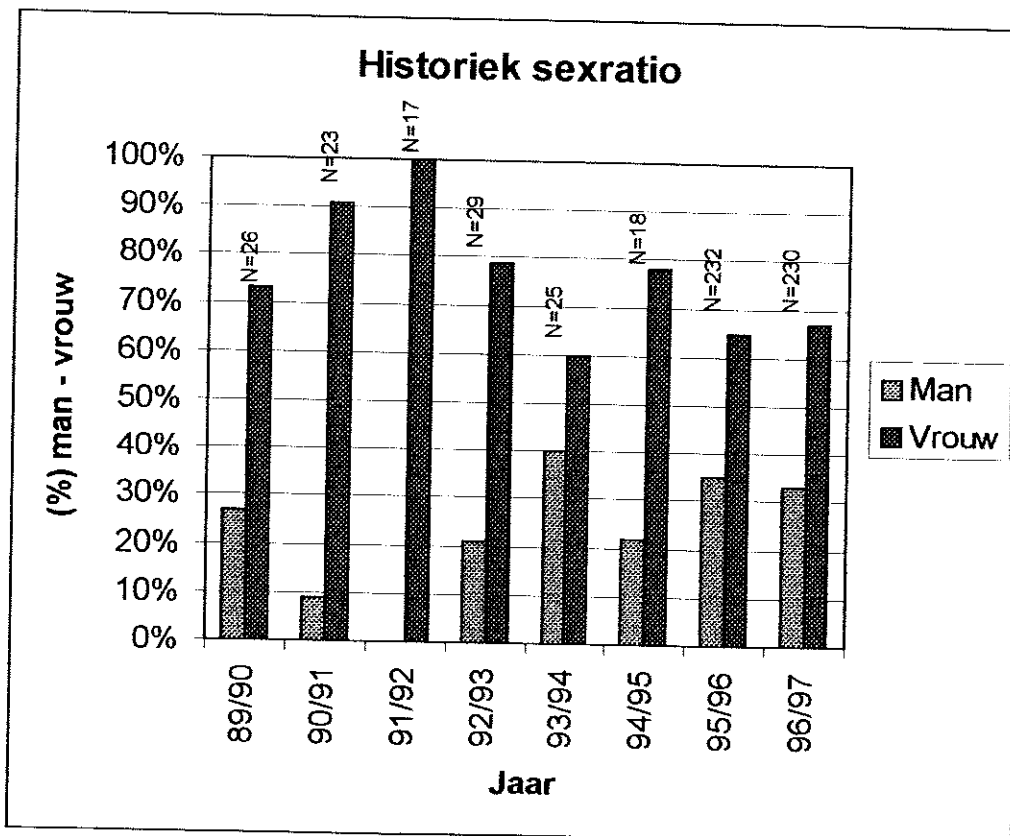

De derde sectie is de doortrekperiode richting broedplaats, deze situeert zich van mid februari tot de eerste decade van april en wordt over het algemeen ook gekenmerkt door een stijging van de aantallen.

Door invoeging van de gemiddelde temperatuur per telling in beide grafieken is getracht een verhoging van de aantallen te toetsen aan plotse koude invallen. Ik moet daarbij vaststellen dat dit op de grafiek, tellingen 95/96 zeer duidelijk naar voor komt in de periode 25 nov. – 6 dec, waar de gemiddelde temperatuur een duik neemt van +10°C tot -3°C. De daarop volgende dagen 7-8-9-12 dec krijgen we op de tellingen te maken met maximum aantallen, resp, 8-9-10 en 12 eks.

Ook na de tweede vorstperiode 29 dec. Lopen de aantallen op van 2 eks naar 7 eks op 5 jan. Minder duidelijk is dit op te merken in de tellingen 96/97.

6. HISTORIEK SEXRATIO VAN DE TELLINGEN AAN DE OOSTPOLDERKREEK PERIODE 89/90 – 96/97 (zie grafiek)

Indien er in het verslag melding gemaakt wordt van m duidt dit op grijze vogels (2^ojaars en adult).Ringtails (juveniele vogels en adulte vrouwtjes)

Na wat opzockingswerk in de gegevens van de ganzenwerkgroep Zeeland (Cor M.Berrevoets); staan 95 & 96 geboekt als strenge winters en we vallen al terug tot winter 86 om een vorige te noteren.Dus de winters 89 tot en met 94 in onze grafiek ontbreekt ook maar enige strengheid.

Deze grafiek laat ons duidelijk de verhouding m – w (ringtails) zien gedurende acht getelde winters.De laatste winters 95/96 en 96/97 laten duidelijk een stijging zien van het % m welke de slaappleats bezetten.Dit kan een gevolg zijn van de mate van winterstrengheid, maar waarschijnlijk dienen we meer rekening te houden met belangrijker factoren zoals omvang van de broedpopulatie en broedsucces en voedselaanbod in het onderzoeksgebied in de winter.(Immers het verschijnen van procentueel meer grijze vogels t.o.v. de bruine ringtails welke een groot deel 1^ojaars vogels vertegenwoordigen is meestal een bevestiging van een tegenvallend broedseizoen.)

7. RESULTATEN VAN DE TELLINGEN OP ENKELE PLAATSEN IN HET KREKENGEBIED

N-O-VLAANDEREN WINTER 96/97:

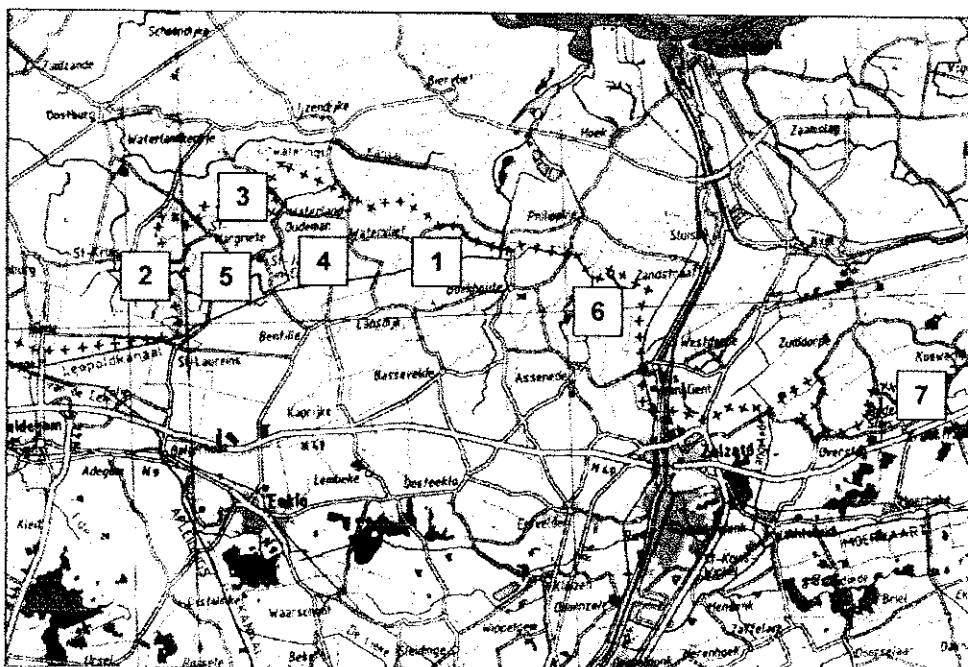
METHODE:

In totaal werden zeven potentiële slaappleats bezocht. Alle situeerden ze zich in rietvelden gelegen rond krekken (Oostpolderkreek – St Jan in eremo, Molenkreek – St margriete,Roeselare kreek – St Margriete), kreekrestanten (Kattenhoek – grensgebied B - NL) of afwateringskanalen (Vliet – Assenede,Zoute vaart – Wachtebeke, Leopoldskanaal – Watervliet).

De slaappleats Kattenhoek is echter gelegen op Nederlands grondgebied (Ongeveer 100 m van de Belgische grens), maar aangezien het gebied nauw aansluit bij onze regio en waarschijnlijk ook uitwisseling optreedt van vogels met onze slaappleats (Nabij gelegen slaappleats aan de Oostpolderkreek), is het gebied ook opgenomen in de tellingen.

Er werd telkens geteld in het weekend gelegen nabij mid.- November-December-Januari-Februari-Maart.

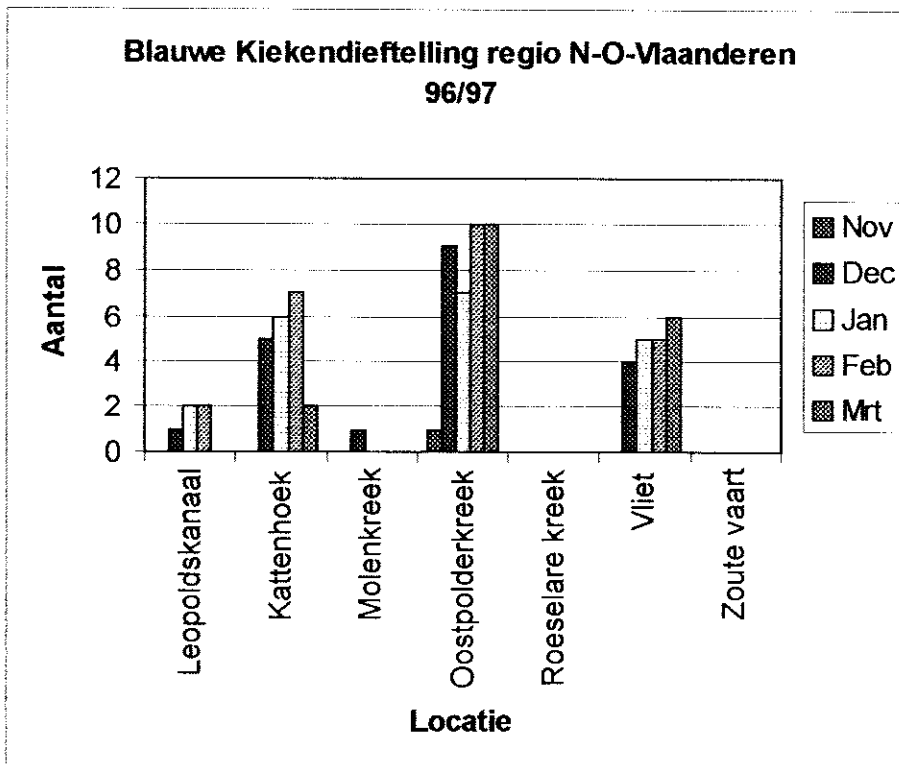
Kaart 1: Situering van de getelde slaappleats in het krekengebied van N-O- Vlaanderen.

Tabel 1 en grafiek 3: Resultaten van de tellingen 96/97

Blauwe Kiekendieftelling regio Noord-Oost-Vlaanderen 1996/1997												
			Nov		Dec		Jan		Feb		Mrt	
	Gebied/nr	Teller	Man	Vrouw	Man	Vrouw	Man	Vrouw	Man	Vrouw	Man	Vrouw
Leopoldskanaal	1	DSW	0	0	0	1	0	2	0	2	0	0
Kattenhoek	2	DMJ	0	0	1	4	1	5	2	5	0	2
Molenkreek	3	HAW	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0
Oostpolderkreek	4	DHP	1	0	4	5	2	5	2	8	2	8
Roeselare kreek	5	VBF	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Vliet	6	JAR	0	0	2	2	0	5	0	5	1	5
Zoute Vaart	7	DCG	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Totaal			1		20		20		24		18	

BESPREKING RESULTATEN:

Op twee plaatsen zijnde Zoute Vaart en Roeselarekreek werd geen enkele Blauwe Kiekendief waargenomen. op één plaats de Molenkreek werd op een teldatum een eksesignaleerd.

Van de overige waren er vier nagenoeg permanent bezet, in volgorde van belangrijkheid was dat:

Oostpolderkreek – Kattenhoek – Vliet – Leopoldskanaal.

Zoals we in de vorige bladzijden besproken hebben blijft de Oostpolderkreek goed scoren gevolgd door de Kattenhoek waar de aantallen stegen van 5 eks op de decembertelling naar een max van 7 eks in Februari.

De Vliet kent eveneens gedurende de hoofdverblijfsmaanden een constante bezetting; hier stijgen de aantallen van 4 eks in Dec. Tot 6 eks in Maart, waarschijnlijk zijn de aantallen aan de Vliet gaan stijgen of is deze slaappleaats aantrekkelijk geworden na het verlaten van een nabijgelegen slaappleaats 500 m oostwaarts gelegen in de St- Pieterspolder (NL).

De slaappleaats aan het Leopoldskanaal herbergde kleine aantallen van 1 eks in december tot 2 eks in jan – feb. Het maximumaantal overnachtend in de regio bedroeg in dec – 20 eks, jan – 20 eks, feb – 24 eks en 18 eks in maart. We mogen stellen dat gedurende de hoofdverblijfsmaanden 20 tot 24 Blauwe Kiekendieven regelmatig aanwezig waren in onze polderregio ten westen van het kanaal Gent – Terneuzen.

Daaruit blijkt nog maar eens welke belangrijke schakel het krekengebied vormt in het wintervoorkomen van deze soort, en van zijn nauwe verwant De Bruine Kiekendief in de zomerperiode, waarvan deze regio een bolwerk is binnen Vlaanderen. Dus “praktische” bescherming van het krekengebied dringt zich op.

DANKWOORD:

Met deze wil ik alle tellers danken welke regelmatig de tellingen waarnamen: BEL- Luc Bekaert, DCG – Gert Du Cheyne, DSW- Walter De Smet, PAC- Carlos Pauwels, JAR – Roger Janssens, VBF – Philippe Van Den Bossche en in het bijzonder: DHP – Pieter Dhaluin en HAW -Walter Hamelinck voor de bijna wekelijkse tellingen aan de Oostpolderkreek.

LITERATUUR:

Cor M. Berrevoets, 1997: Ganzen en Kleine Zwanentellingen in Zeeland, seizoen 96/97. Rap. Verslag Ganzenwerkgroep Zeeland.

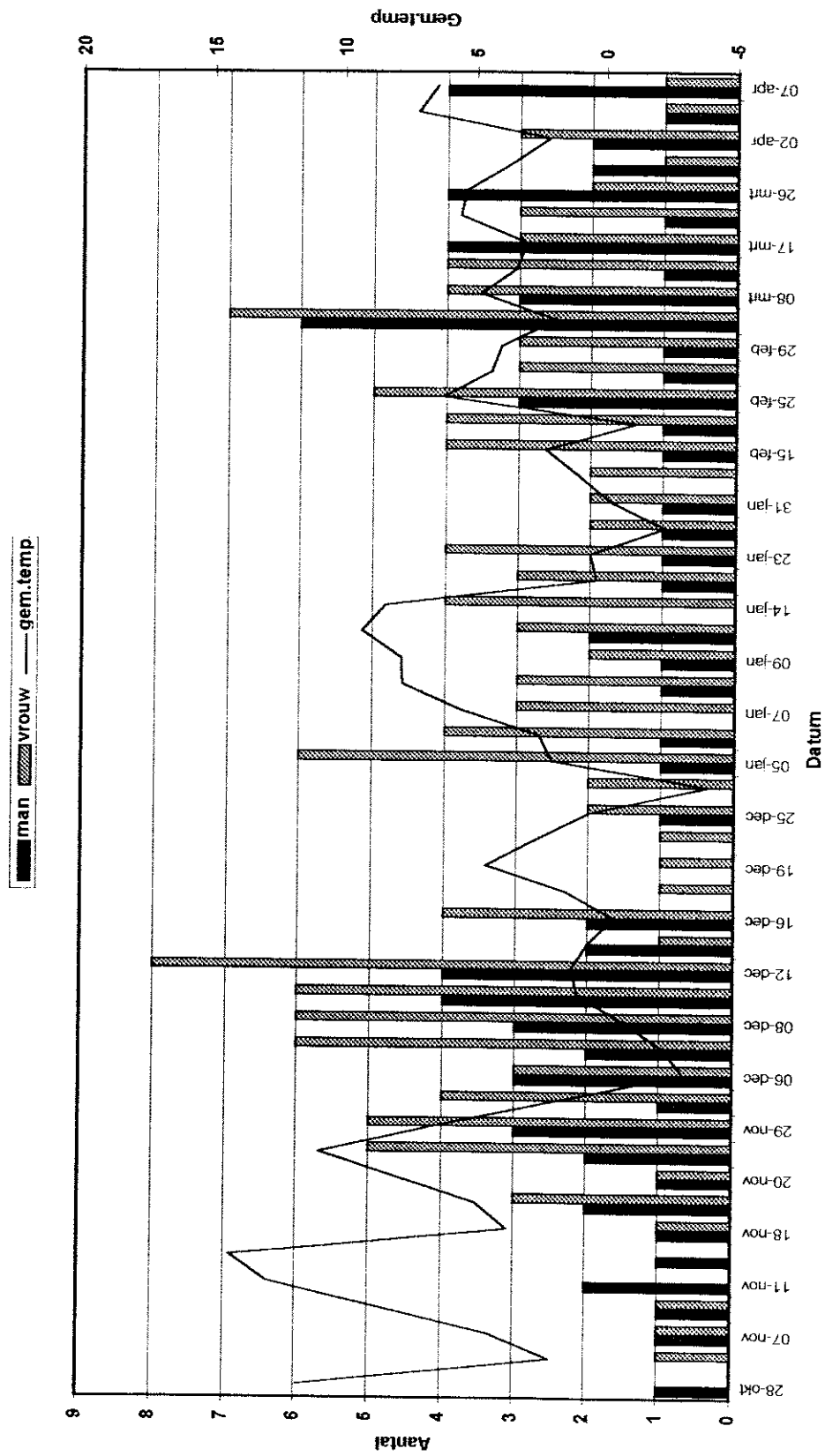
Van Manen W, 1996: Demografie en voedsel van overwinterende Blauwe Kiekendieven *Circus cyaneus* in Drente. (Limosa 69- 1996)

Seys Jan, 1992: Resultaten van slaappleaatsstellingen van Blauwe Kiekendieven *Circus cyaneus* in de kustpolders en het krekengebied van N-O-Vlaanderen in de winters 1990 – 1991 en 1991 – 1992. (Mergus 6- 1992)

Eckhart Kuijken, Patrick Meire, Christine Verscheure & Thomas Vanagt, 1997: Overwinterende ganzen in N-W-Vlaanderen in de winter 1995 – 1996. (Mergus 11-1997)

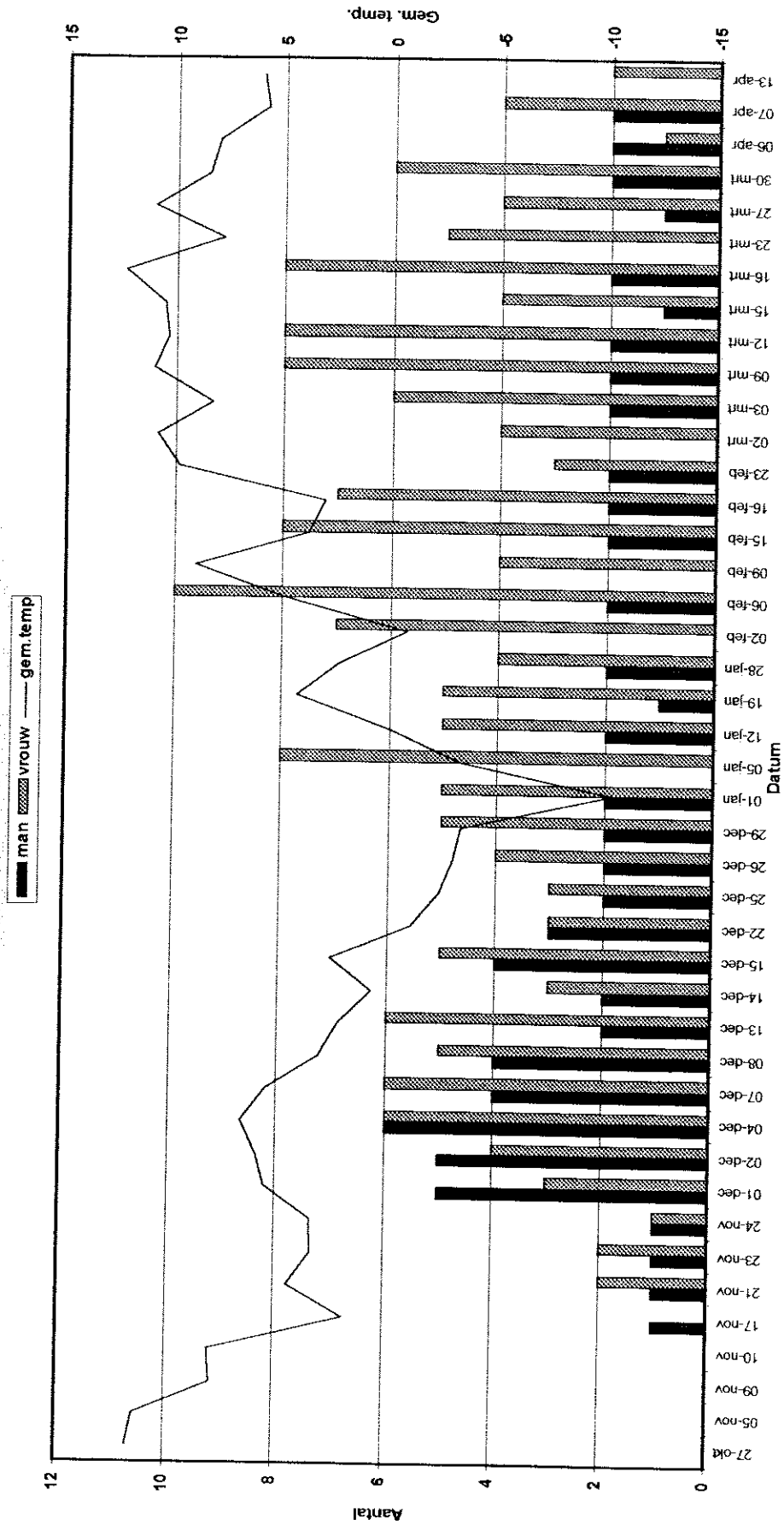
Telling Blauwe Kiekendief Oostpolderkreek 1985-1986

Grafiek 1

Telling Blaauwe Kiekendief Oostpolderkreek 1996-1997

Grafiek 2